

‘Ik hou van al onze 28 pleegkinderen’
Een openhartig gesprek met...

TONNY KORTEKAAS

Jarenlang vingen Tonny en haar man uit idealisme crisiskinderen op. Ze wilden graag kinderen en hun families helpen. Tonny kijkt terug op vele bijzondere jaren als pleegmoeder die ze niet had willen missen. “Hopelijk hebben we bijgedragen aan een positieve wending in het leven van deze kinderen.”

Als kind al wist Tonny (66) zeker dat ze moeder wilde worden. De trits aan poppen op haar bedje was daar het bewijs van. Ze was al snel van mening dat het niet alleen maar eigen kinderen hoefden te zijn. “Misschien is het vergelijkbaar met mensen die zich tot het klooster geroepen voelen. Ik voelde me geroepen tot pleegzorg. Mijn man moest even wennen, maar uiteindelijk stond hij er volkomen achter.”

Het huis van Tonny bevindt zich aan een pleintje in Haarlemmerliede. In haar tuin grenzend aan een weiland staan kinderfietsen en een plastic hobbelpaard. Binnen zitten haar man en een van haar zoons aan een lange eettafel. Aan de keukenwand hangen diverse zwart-wit foto's van haar kinderen en kleinkinderen.

Tonny en haar man hebben vier zoons en drie pleegkinderen die in het gezin zijn opgegroeid. Daarnaast hebben ze achtentwintig crisiskinderen voor kortere tijd opgevangen, meestal periodes van zes weken tot anderhalf jaar. Momenteel zijn ze geen pleeggezin meer. “Het eerste kind dat bij ons verbleef zal ik niet snel vergeten. Het was een meisje van vijftien.

‘Door het pleegmoederschap ben ik een beter mens geworden’

In al mijn naïviteit dacht ik dat er een jong grietje binnen zou komen. Het tegendeel was waar, ze had zwart omrande ogen en droeg een heel strakke broek. Haar moeder moest veel van huis weg voor werk, het meisje maakte er een zootje van thuis. De moeder dacht dat haar dochter elders beter af zou zijn en bracht haar naar het politiebureau. Bij ons was het niet makkelijker voor haar, als thuisblijvende moeder zag ik alles wat ze uithaalde. Die controle was ze niet gewend. Na zes weken is ze weer teruggegaan naar haar eigen moeder.’

LEREN LOSLATEN

Bij crisisopvang gaat over het algemeen om uit huis geplaatste kinderen die direct in een pleeggezin opgevangen moeten worden. Jeugdzorg regelt tussen enkele uren en zes weken een oplossing. “In de praktijk lukt dat vaak niet. Er zijn bijvoorbeeld geen vervolggezinnen beschikbaar of ze krijgen de problematiek in het gezin niet helder waardoor doorplaatsing niet mogelijk is. Wij waren pleegouders uit idealisme, we wilden graag kinderen en hun families helpen. Dan zeg je niet na zes weken: nu moet het kind door naar het volgende adres. Gemiddeld verbleven de kinderen een jaar bij ons. De opvang moet niet langer duren dan anderhalf jaar, vonden wij. Als je een kind later doorplaatst, is het gehecht aan jouw gezin. Uiteindelijk moet je het kind dan

weer losscheuren, net als daarvoor bij de biologische ouders, vreselijk natuurlijk.” Tonny was zich er altijd van bewust dat de pleegkinderen tijdelijk in haar gezin zouden verblijven. Ze stond er nuchter in. “Als je een relatie krijgt of gaat trouwen weet je niet of het voor altijd is. Bij het opvangen van crisiskinderen weet je zeker dat ze weer vertrekken. Afscheid nemen van het eerste pleegkind vond ik lastig. Het is eenvoudiger als je weet dat het kind naar een fijn gezin gaat. Ik heb wel leren loslaten in de loop der jaren. Als een kindje vertrok, gingen we met het hele gezin bamiballen eten bij snackbar Fons Hof in Haarlem. Een soort ritueel. Het klinkt hard, maar je wordt makkelijker in steeds weer afscheid moeten nemen.” Dat neemt niet weg dat Tonny ieder kind met open armen ontving zonder enige distantie. “Ik dacht daar niet over na. Ik voel voor alle pleegkinderen evenveel liefde en maak geen onderscheid. Als het er op aankomt ga ik voor iedereen door het vuur. Het is wel zo dat de klik niet met alle kinderen gelijk is, maar dat heb je ook met vrienden. Ook was het ene kind ontvankelijker dan het andere, wat het contact makkelijker maakt. Van alle achtentwintig kinderen was er één

met wie het echt niet boterde. Het jongetje van vier vertoonde achterbaks gedrag vaak ten koste van anderen en loog alles bij elkaar. Daar ergerde ik me aan. Hij had het thuis zo geleerd, ik kon het hem eigenlijk niet kwalijk nemen. Hij is wel gelijk met zes weken bij ons weggegaan.”

EMOTIONEEL BESCHADIGD

Tonny kon genieten van ieder nieuw pleegkind dat ze opving, telkens weer ontdekken wat voor vlees ze in de kuip had. Ook de reuring in huis die het kind met zich meebracht beviel haar: “Het was helemaal mijn ding. Ik vond het ook een uitdaging om goed contact te hebben met de biologische ouders. De meesten waren boos, ze wilden natuurlijk helemaal niet dat hun kind in een pleeggezin woonde. Ik stelde altijd voor samen te werken in het belang van het kind. Pleegkinderen vinden een goed contact ook belangrijk. Op het moment dat jij hun moeder accepteert, accepteer je hen ook en hoeven ze niet te kiezen tussen jou en hun eigen moeder.”

De meeste crisiskinderen waren in meer of mindere mate emotioneel beschadigd,

‘Ik voelde me soms machteloos tegenover jeugdwerkers’

ze droegen trauma's met zich mee. Sommigen deden poeslief, anderen waren enorm boos of juist verdrietig. Het was niet altijd eenvoudig voor Tonny en haar man om hiermee om te gaan. "Het lijkt tegenstrijdig, maar het eerste wat we deden als een pleegkind bij ons kwam, was de teugels aantrekken. Duidelijke regels zijn erg belangrijk. Eén snoepje per dag was ook echt één snoepje, geen discussie mogelijk. Crisiskinderen zijn vaak gewend aan zoethoudertjes, daar deden wij niet aan. Naar bed is naar bed was ook een vaste regel. Sommige kinderen schrokken hiervan of gingen de strijd aan. Je zou ons streng kunnen noemen, maar het gaf de kindjes rust te weten waar ze aan toe waren, geen onzekerheid meer over wat er van ze verwacht werd. Met een enkel kind escaleerde het toch. We hadden een periode een heel boos jongetje in huis. Niets was goed. Als ik voorstelde naar buiten te gaan, wilde hij binnen blijven. Zei ik we blijven binnen, dan moest hij per se naar buiten. Dat was echt een heftig ventje. Hij schold verschrikkelijk en gooide als hij kwaad was alle schoenen door het huis. Dat was lastig om mee om te gaan, ik moest me echt inhouden soms."

De pleegkinderen kwamen bij Tonny terecht in een groot gezin met als voordeel dat niet alle ogen op hen gericht waren. "Voor de kindjes was het makkelijk invoegen met gemiddeld zes kinderen in huis, vier van ons, een pleegkind voor lange tijd en één of twee crisiskinderen. Mijn kinderen namen ze mee op pad en er was meer dan voldoende speelgoed in huis. Ik was bijna altijd aanwezig en dus beschikbaar. Over het algemeen zijn kinderen flexibel en veerkrachtig, is mijn ervaring. Er waren natuurlijk wel kindjes verdrietig, vooral 's avonds in bed, dan misten ze hun moeder. Als ik ze dan vertelde dat we binnenkort bij mama op bezoek gingen, trokken ze snel bij."

HECHTINGSSTOORNIS

De kinderen van Tonny waren niet altijd even blij met weer een nieuw crisiskind in huis. Het zorgde soms voor 'gedoe', maar doorgaans vonden ze het prima. "Er zaten ook kindjes bij met wie mijn kinderen het echt leuk hadden. We vingen ooit een jongen van dertien op. Hij had voor zijn broertje moeten zorgen doordat zijn moeder veel afwezig was. Een enorme verantwoordelijkheid op die leeftijd. Ze woonden in een grote stad in een volkswijk. Bij ons kon hij weer kind zijn en lekker spelen met onze jongens in de zandbak op het pleintje. Hij genoot, je zag hem inhalen wat hij gemist had door de zorg voor zijn broertje. De problemen die sommige pleegkinderen veroorzaakten vonden mijn zoons ook wel vermakelijk. Om de driftaanvallen

‘We gebruikten zoveel mogelijk ons boerenverstand’

van het scheldende jongetje die met schoenen gooide werd ook gelachen. Mijn kinderen gingen er dan eens goed voor zitten om te kijken hoe hun ouders de situatie zouden oplossen. Mijn zoons waren lief voor de kleintjes, liepen met ze rond in een draagzak en deden niet moeilijk over een luier verschonen. Aan de pleegzorg heb ik sociale kinderen overgehouden. Ze leerden dat een fijne en veilige opvoeding niet vanzelfsprekend is."

Als pleegouder ben je niet opgeleid om met beschadigde kinderen om te gaan. Tonny en haar man handelden op gevoel. "We gebruikten zoveel mogelijk ons 'boerenverstand'. Soms zaten we ernaast. Mijn oudste pleegdochter, die langdurig bij ons is gebleven, had een hechtingsstoornis. Ik had daar nog nooit van gehoord, gaandeweg kwam ik erachter. Ik las op een gegeven moment een boek en dacht: dit is precies haar gedrag. Als ik te dichtbij kwam duwde ze me weg. Toen ik haar ophaalde van kamp deed ze net of ze me niet zag. Normaal komen kinderen op je afrennen met enthousiaste verhalen. Op haar verjaardag liet ze de boel escaleren. Ze kon al die aandacht niet aan, het moest kapot. Ze geloofde niet dat die liefde voor haar ook bestond. Helaas kon ze mij niet accepteren als moeder, nu nog steeds niet. De kunst is om het niet persoonlijk te nemen als een kind zich tegen je afzet. De jongens hebben haar echt als zusje gezien, zij heeft altijd het gevoel gehad dat ze er niet bij hoorde." Ondanks dit soort ervaringen is Tonny nog steeds positief over het pleegouderschap.

"Het mooie van pleegmoeder zijn is dat, ook al weet je het nooit zeker, je iets voor een kind kan betekenen waardoor zijn of haar leven een andere wending krijgt. Je kan niet goedmaken wat er gebeurd is. Daar zullen ze zelf mee moeten dealen, maar je kan ze wel ondersteunen. Als je een verslaafde moeder hebt, heb je een verslaafde moeder, maar het is wel jouw moeder. Ik was er voor ze en hield van ze. Als ik van hen kan houden, dan kan een kind toch ook van twee moeders houden? Ieder had zijn eigen rol, mijn kinderen, mijn pleegkinderen, ik én de biologische moeder, dat ging prima samen."

LASTIG EN KRITISCH

Het enige minpunt waar Tonny soms tegen aanliep waren gevoelens van onmacht tegenover jeugdbeschermers en jeugdwerkers. "Ik wil niemand te kort doen. Er zitten heel goede bij, maar ook heel slechte bij wie ik denk: neem een andere baan. Eén van die jeugdwerkers eiste bijvoorbeeld dat we met een pleegkind op bezoek gingen bij de biologische ouders, terwijl bekend was dat zij hun kind mishandeld hadden. Wij wilden het kind beschermen en zijn niet gegaan. In een ander geval werd een jongetje doorgeplaatst naar een onveilige situatie waarvan we zeker wisten dat het mis zou gaan. Wat ook gebeurde. Wij boden aan het kind weer op te vangen, maar dat mocht niet. De betreffende jeugdwerker heeft hem vervolgens heel ver

weg geplaatst. Op die momenten voelden we ons enorm machteloos. Binnen jeugdzorg vonden sommigen ons lastig en kritisch. Zaken die wij signaleerden legden ze naast zich neer. Pleegouders worden niet altijd voor vol aangezien, niet als een verlengstuk van jeugdhulpverlening. Dat vind ik jammer, we wilden het beste voor het kind en de familie. Gelukkig was de meeste begeleiding vanuit pleegzorg wel goed. We moeten niet vergeten dat jeugdwerkers het heel druk hebben met veel teveel casussen. Dan gaan zaken fout."

Tonny kijkt terug op vele bijzondere jaren als pleegmoeder, die ze niet had willen missen. Ze heeft veel geleerd. "Ik ben door pleegzorg een ander en beter mens geworden. In mijn omgeving hoor ik vaak ongenueanceerde oordelen. Mensen vinden bijvoorbeeld dat ouders wiens kinderen uit huis zijn geplaatst geen recht meer hebben op bezoek van hun kinderen of überhaupt geen kinderen meer mogen krijgen. In de beginjaren deelde ik die mening. Inmiddels ben ik veranderd. Ik laat me niet meer leiden door de eerste indruk. De meeste ouders hebben de uithuisplaatsing natuurlijk zelf ook niet gewild. Ze gaan niet expres aan de drugs of hun kinderen mishandelen. Sommigen zijn zo geworden of weten niet beter, het is niet zwart-wit. Al die ouders hielden wel van hun kinderen. Het zijn wanhopige en gekwetste, maar nooit echt slechte mensen." ★

Zie ook: <https://pleegzorg-verhalen.nl/>